

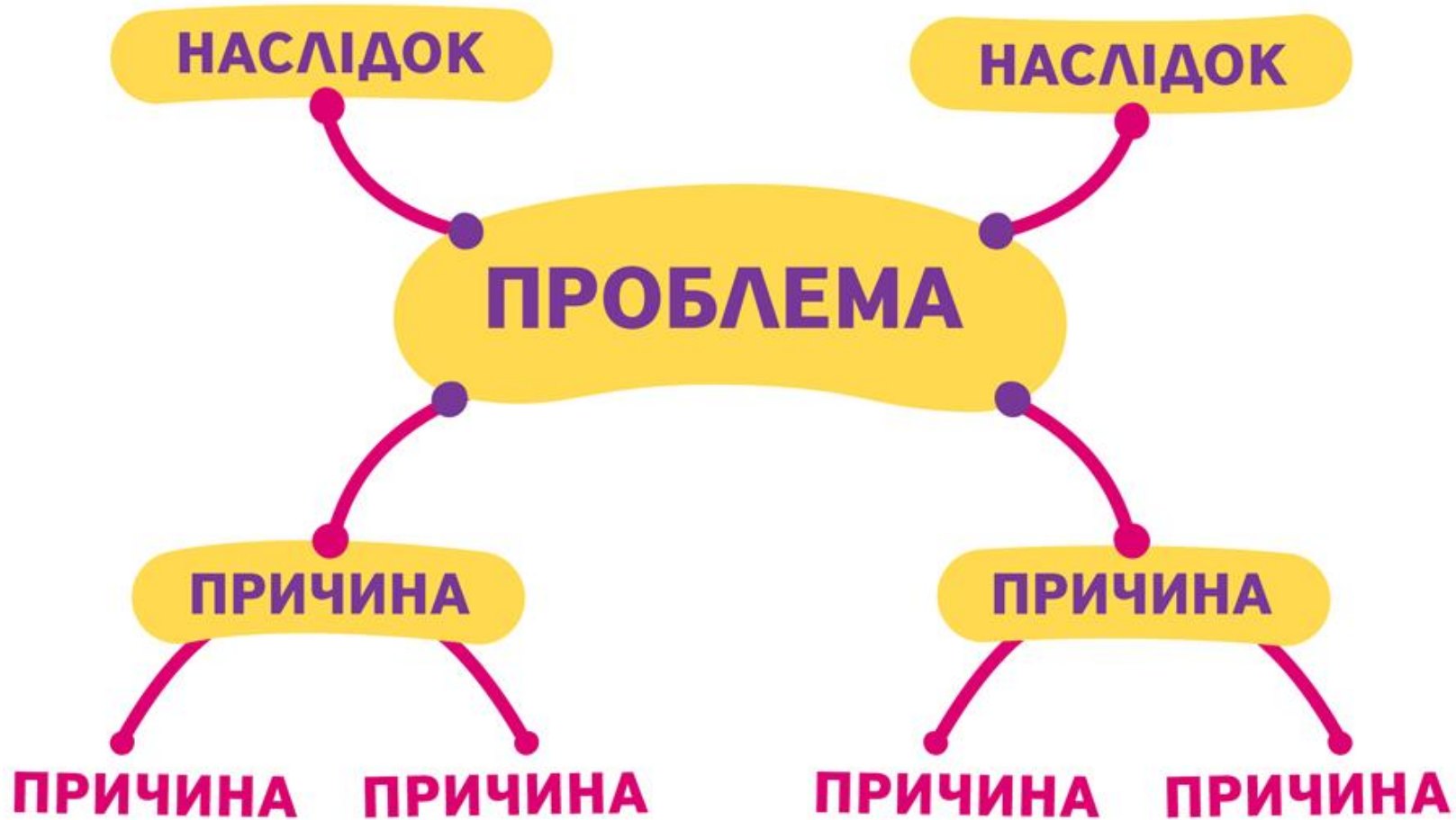
Дерево проблем

ПРАВИЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЕЙ – ОДИН ІЗ
КЛЮЧОВИХ МОМЕНТІВ ПРОЕКТУ

Чим чіткіше й конкретніше поставлено мету,
тим грамотніше ви зможете визначити
способи її досягнення. Ще один важливий
момент – зрозуміти, яку проблему вирішує
ваш проект. Для цього існує зручний і
досить простий інструмент – **дерево
проблем і дерево рішень.**

- Дерево проблем формулюється для однієї конкретної проблеми, яка існує з метою розуміння причин виникнення даної проблеми.
- Візуалізація дерева проблем виглядає наступним чином: коріння дерева відображають першопричини, стовбур – основну проблему (проблема, яка потребує вирішення), а гілки – проблеми наслідки. Саме наслідки проблем є найбільш видимими. Саме тому, даний інструмент є корисним для формулювання «справжніх» проблем будь-якого проекту, вирішення яких призведе до досягнення мети цього проекту.

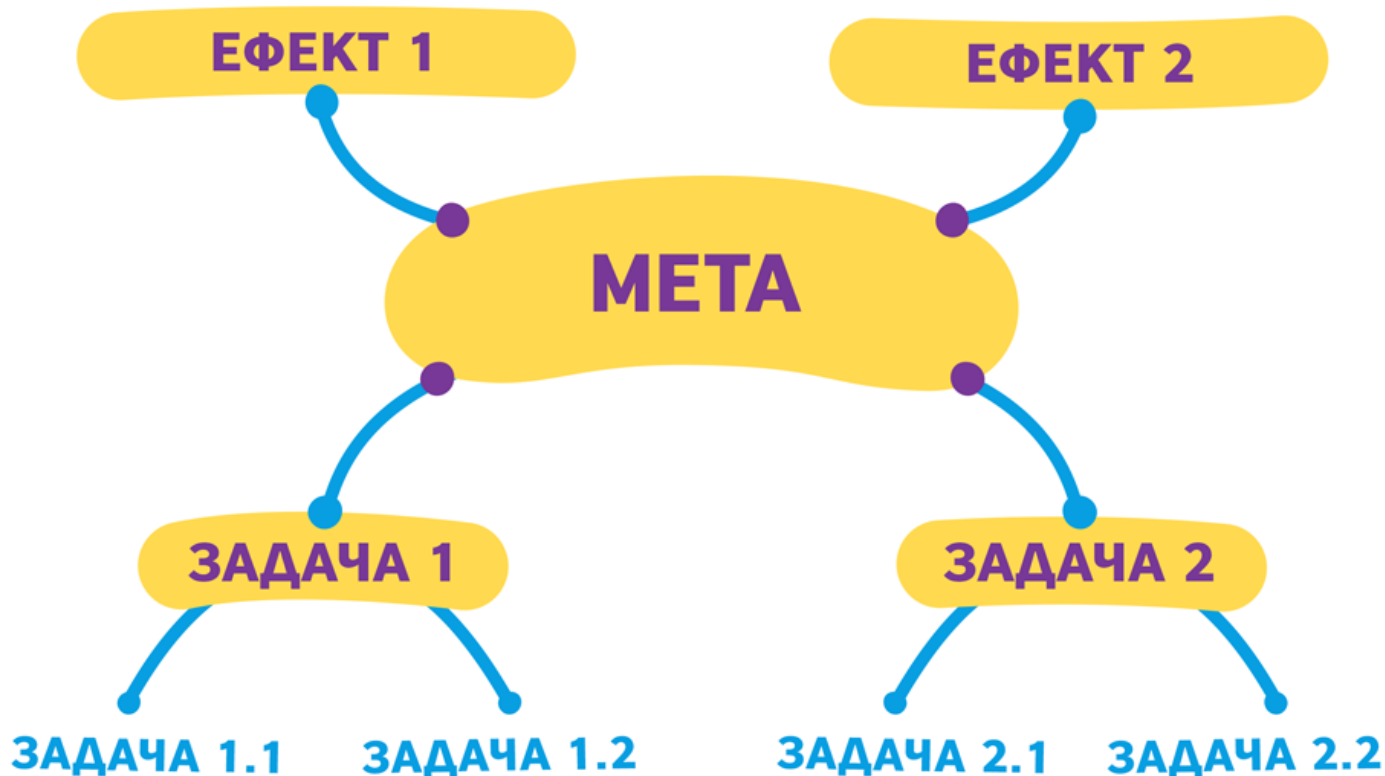
У центрі дерева проблем лежить та основна проблема, яку, як вам здається, повинен вирішити ваш проект.

- Далі дерево ділиться на два рівні – верхній і нижній. Верхній рівень – це негативні наслідки вашої ключової проблеми. Щоб визначити їх, дайте відповідь на запитання «**До чого негативного призводить наявність даної проблеми, які наслідки її існування?**».**
- Нижній рівень – це причини. Дайте відповідь на запитання «**Чому проблема існує, що до неї призвело?**». Обов'язково зберігайте рівні наслідків і причин, щоб було видно їхню ієрархію.**

- До кожної причини ви можете задати те саме запитання: **«Що до неї призвело, чому ця причина існує?»**. Таким чином, ваше дерево ростиме причинами та підпричинами. Їх, як і наслідків, ви можете прописати стільки, скільки вважаєте за потрібне.
- ***Наприклад***, візьмемо проблему: велика кількість сміття у місті. Можливий наслідок: страждає флора та фауна, забруднюються водойми, погіршується загальна екологічна ситуація у місті. Можливі причини: люди викидають сміття у недозволених місцях, погано працюють комунальні служби, сміття ніде переробляти.

Коли дерево проблем готове, ви можете трансформувати його у дерево рішень: проблема, наслідки та причини дзеркально перевертаються на позитивні твердження:

мета, ефекти та завдання.

- Наприклад, проблема «велика кількість сміття в місті Н» трансформується у ціль «знизити кількість сміття в місті Н на X%».
- **Негативні наслідки перевертаємо у позитивний ефект, який виникне від вирішення проблеми:** було «забруднюються водойми», стало «чисті водойми». Причини проблеми стають завданнями: люди викидають сміття в призначених місцях, комунальні служби працюють ефективно тощо.

Два способи формулювання дерева проблем:

Метод 5 чому?

Для визначення корінної причини та проблем наслідків ключової проблеми задайте уточнююче запитання:

1. Чому виникла ця ключова проблема, яку ми аналізуємо?
Зафіксуйте відповіді.
2. У відповідь на запитання повторіть запитання «чому?» ще раз.
Зафіксуйте відповідь.
3. Таку ж дію ще 3 рази.

Відповідь на 5 уточнення чому – і є корінними причинами проблеми.

Всі відповіді розташуйте проміжні відповіді у логічній послідовності від найбільш поверхових та легких до вирішення до найбільш глибоких.

На основі відповідей сформулюйте дерево проблем. Твердження в дереві необхідно формулювати в негативній формі.

Метод кульбаби.

- Ключову проблему, яку аналізуєте, сформулюйте у формі мети її вирішення. Наприклад, проблему “виникнення великої кількості нелегальних звалищ на території” необхідно переформулювати в “Ліквідація нелегальних звалищ на території”.
- Сформулюйте список обставин та причин, що заважають досягти обрану мету. Дайте відповідь на запитання: “Що саме необхідно подолати, щоб досягти мети?”
- Проранжуйте ці перепони в порядку зростання від найбільш легкої для вирішення до найбільш складної.
- На основі цієї ієрархії сформулюйте дерево проблем.

Чим корисно дерево проблем і рішень?

- допомагає правильно визначити проблему, яку вирішує ваш проект;
- дозволяє обрати правильний підхід до вирішення проблеми – через усунення її причини;
- показує альтернативні варіанти вашого проекту;
- чітко формулює завдання проекту: яка його мета, для чого ви робите проект (який його ефект), як ви досягатимете мети (завдання);
- допомагає сформулювати ключові комунікаційні повідомлення для вашої аудиторії, партнерів та стейкхолдерів.

Отже, дерево проблем і дерево рішень дозволяє комплексно поглянути на проблему, яку може вирішити ваш проект, і обрати спосіб її вирішення, який максимально вам підходить. Кожна окрема гілка завдань може бути різним проектом. Наприклад, ви вирішили працювати тільки із жителями міста, навчаючи їх темі переробки та роздільного збору сміття тощо. Інший варіант – спрямувати проект на роботу із комунальними службами. Вибір таких варіантів називають **проектними альтернативами**.